

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
מועד הבחינה: קיץ תשע"ו, 2016
מספר השאלון: 577,057206
נספחים: א — תמונות לשאלה 4
ב — תמונה לשאלה 6
ג — מפה לשאלה 7

גאוגרפיה — אדם וסביבה האדם במרחב החברתי-תרבותי

2 יחידות לימוד
השלמה ל-5 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעותיים.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שבע שאלות, ומהן עליך לענות על ארבע בלבד. לכל שאלה — 25 נקודות; סה"כ — 100 נקודות.
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: אטלס משנת 1993 ואילך:
— אטלס אוניברסיטאי חדש, הוצאת יבנה
(ללא המילון למונחי הגיאוגרפיה)
— אטלס כרטא — פיזי-מדיני-כלכלי-חברתי
— אטלס כרטא אוניברסלי
- ד. הוראה מיוחדת: כדי להמחיש את תשובותיך היעזר בסרטונים, בחתכים ובגרפים, לפי הצורך.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

המשך מעבר לדף ◀

ה ש א ל ו ת האדם במרחב החברתי-תרבותי

בשאלון זה שבע שאלות, ומהן עליך לענות על ארבע בלבד (לכל שאלה – 25 נקודות).

1. רמת פיתוח

א. בטבלה שלפניך נתונים דמוגרפיים של מדינות אחדות.

עיינ בטבלה, וציין באיזה שלב של מודל התמורה הדמוגרפי נתונה כל אחת מן המדינות.
נמק את תשובתך. (12 נקודות)

שיעורי ילודה ותמותה במדינות אחדות (לאלף נפש)

המדינה	הממד	שיעור הילודה (לאלף נפש)	שיעור התמותה (לאלף נפש)
נורווגיה		12	8
קונגו		42	11
איטליה		9	10

(מן האתר של הבנק העולמי)

בטבלה שלפניך מובאים נתונים על מספר הילדים לאלף נשים בנות 15-19, ושיעור הנשים בבתי הנבחרים בשתי מדינות. עיין בטבלה, וענה על הסעיפים ב-ג שאחריה.

שיעורי הילודה בקרב נשים צעירות, ושיעור הנשים בבתי הנבחרים (בפרלמנט)

המדינה	הממד	שיעור הילודה בקרב נשים בנות 15-19 (לאלף נשים)	שיעור הנשים בבתי הנבחרים (באחוזים)
ניגריה		11	7
דנמרק		4	39

(מן האתר של הבנק העולמי)

ב. הסבר מדוע המדדים המובאים בטבלה יכולים להעיד על מעמד האישה.

(7 נקודות)

ג. שער מהו מעמד האישה בניגריה, ומהו מעמד האישה בדנמרק. נמק את תשובותיך על פי

הנתונים שבטבלה. (6 נקודות)

2. המרחב הכפרי והמרחב העירוני במדינות המפותחות

א. לפניך רשימת מאפיינים של יישובים.

מייך את מאפייני היישובים שברשימה לשתי קבוצות – מאפיינים של יישובים כפריים ומאפיינים של יישובים עירוניים.

- רוב הבתים צמודי קרקע
 - מרחב רב־תפקודי
 - מועסקים רבים במגזר ראשוני
 - נגישות נמוכה לשירותים
 - מערכת קשרים דיפוזית־שיוכית
 - בנייה רוויה
 - מערכת קשרים ספציפית־הישגית
- (9 נקודות)

ב. בעשורים האחרונים חלו שינויים בשימושי הקרקע במרחב הכפרי במדינות המפותחות.

ציין שני שינויים, והסבר כל אחד מהם. (8 נקודות)

ג. ציין מהו אזור "השובל העירוני־כפרי".

הסבר מדוע קביעת "חגורה ירוקה" באזור זה חיונית לפיתוח בר־קיימה.

(8 נקודות)

המשך בעמוד 4 ◀

3. מדדי פיתוח

בטבלה שלפניך מובאים נתונים על שתי מדינות. המדדים המפורטים בטבלה מרכיבים את "המדד המשולב" (אינדקס הפיתוח של האו"ם).
עיין בטבלה, וענה על הסעיפים א-ג שאחריה.

המדינה	המדד המשולב (אינדקס הפיתוח של האו"ם)	תוחלת החיים (בשנים)	מספר שנות הלימוד (בממוצע)	תל"ג לנפש (בדולרים)
קפריסין	0.850	80.2	11.6	28,633
קטר	0.850	78.2	9.1	123,124

(מן האתר hdr.undp.org/en/data)

- א. הסבר מדוע המדדים תוחלת החיים, מספר שנות הלימוד והתל"ג לנפש נבחרו לשמש המדדים שעל פיהם מחושב "המדד המשולב". (10 נקודות)
- ב. עיין בטבלה, והסבר מהו החיסרון של "המדד המשולב". בסס את תשובתך על הנתונים שבטבלה. (8 נקודות)
- ג. לפניך שלושה מאפיינים חברתיים:
 - צדק חברתי
 - רמת חופש אישי
 - אושר
 בחר באחד מן המאפיינים, והסבר כיצד אפשר להעריך באמצעותו את רמת הפיתוח של מדינה. הסבר קושי בשימוש במאפיין שבחרת להערכת רמת פיתוח של מדינה. (7 נקודות)

4. בידול במרחב העירוני

- בנספח א מובאות שתי תמונות שצולמו במרחב עירוני. עיין בתמונות, וענה על הסעיפים א-ג.
- א. כתוב את סוג הבידול הנראה בכל אחת מן התמונות.
ציין את אמצעי הבידול הנראה בכל אחת מן התמונות. (11 נקודות)
 - ב. מגדלי יוקרה הם מרחב מבודל.
ציין שני מאפיינים של מגדלי יוקרה המבססים קביעה זו. (8 נקודות)
 - ג. הסבר גורם אחד להתפשטות של תופעת הבידול המרחבי בעידן הגלובליזציה. (6 נקודות)

המשך בעמוד 5

גלובליזציה

5.

א. ציין שני אמצעי תקשורת, ותאר כיצד כל אחד מהם מעצב את התרבות הגלובלית ואת החברה. (9 נקודות)

ב. "בארצות־הברית חוששים: צוללות רוסיות ינתקו את תשתית האינטרנט העולמית".

(כותרת מאמר מאת ד' סאנגר וא' שמידט, הארץ, מיום 26 באוקטובר 2015)

הסבר את המשמעות של ניתוק תשתית האינטרנט העולמית. הבא שלוש דוגמאות לביסוס תשובתך. (9 נקודות)

ג. הסבר את המושג "עולמקומיות" (גלוקליות).

תאר את היתרון של עולמקומיות בתחומי החברה והתרבות. (7 נקודות)

אתרי מורשת עולמית

6.

א. ארגון אונסק"ו (ארגון החינוך, המדע והתרבות של האו"ם) הכריז בשנת 1979 על מערת לסקו בצרפת "אתר מורשת עולמית".

בנספח ב מובאת תמונה ממערת לסקו. עיין בתמונה, וציין איזה סוג של אתר מורשת עולמית הוא מערת לסקו.

ציין שני סוגים נוספים של אתרי מורשת עולמית. (9 נקודות)

ב. בגלל שיקול של "כושר נשיאה" הוחלט למנוע כניסה של מבקרים למערת לסקו. הסבר שיקול זה. (7 נקודות)

ג. ציין שני שימושי קרקע סמוכים לאתרי מורשת עולמית, והסבר את הגורם למיקום של כל אחד מהם סמוך לאתרים כאלה. (9 נקודות)

מחלות ומגפות

7.

א. במפה שבנספח ג נראית ההתפשטות של נגיף (וירוס) הזיקה בעולם, מאמצע המאה העשרים ואילך.

עיין במפה ובאטלס, וציין שני מאפייני אקלים המשותפים לכל האזורים שבהם התפשט הנגיף. (8 נקודות)

ב. מחלות ומגפות שכיחות במדינות פחות מפותחות.

הסבר שלושה גורמים לכך. (9 נקודות)

ג. הסבר שתי השפעות אפשריות של שכיחות גבוהה של מחלות ומגפות על המדינות הפחות מפותחות. בתשובתך כתוב השפעה אחת בתחום הדמוגרפי והשפעה אחת בתחום הכלכלי. (8 נקודות)

בהצלחה!

נספח ב: תמונה לשאלה 6

الملحق "ב" : صورة للسؤال 6

נספח ג: מפה לשאלה 7 התפשטות מחלת הזיקה בעולם

